

Till Regeringskansliet /
Miljödepartementet
m.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia:
christoffer.sheats@regeringskansliet.se
emma.m.sjoberg@regeringskansliet.se,
m.rattssekreterariatet@regeringskansliet.se

Stockholm den 3 september 2021

Remissyttrande över promemorian *Regeringsprövning av kalkstenstäkter i undantagsfall (dnr M2021/01600)*

Cementa AB har genom remiss den 30 augusti 2021 beretts tillfälle att avge yttrande över rubricerad promemoria.

Cementa tillstyrker regeringens förslag. Cementa anser dock att den föreslagna giltighetstiden – dvs. att lagändringarna ska träda i kraft den 10 oktober 2021 och upphöra att gälla vid utgången av år 2021 – är omotiverat kort. Vidare vill Cementa särskilt peka på att det är angeläget att tillfälliga tillstånd som kan komma att meddelas enligt det remitterade lagförslaget för kalksten som är möjligt att bryta inom befintligt tillstånd, ska kunna avse utvinning av kalksten under en period av åtminstone tre år. Cementa anser avslutningsvis att regeringen bör ges befogenhet att besluta i samtliga tillstånds- och dispensfrågor enligt miljöbalken och med stöd av balken meddelade författningar.

Det är viktigt att regering och riksdag vidtar åtgärder för att avvärja den allvarliga försörjningskris som hotar Sverige om det efter den 31 oktober 2021 inte längre finns tillräckliga tillstånd till utvinning av kalksten för att försörja samhället med cement.

Utvinning av kalksten för cementproduktion sker idag på två platser i Sverige, nämligen i två täkter i Slite på Gotland samt en täkt i Skövde. Vad gäller täkterna i Slite medger nu gällande miljöbalkstillstånd brytning av betydande volymer av kalksten, som dock hindras av att tillståndet löper ut den 31 oktober 2021. Fabriken i Slite kommer att, i begränsad utsträckning och under en övergångsperiod, delförsörjas genom transport av kalksten från andra täkter på Gotland. Hanteringen kan i vissa delar komma att kräva myndighetstillstånd.

Det är dock inte möjligt att genom extern försörjning upprätthålla en produktionsnivå som är nödvändig för att kontinuerligt försörja det svenska samhället med cement. Kalkstenstakten i Skövde försörjer en cementfabrik i anslutning i täkten. Det saknas faktiska förutsättningar att

öka produktionskapaciteten i Skövde. Cementa anser därför, i likhet med regeringen, att en lämplig lösning är att vidta tillfälliga åtgärder som möjliggör brytning av sådan kalksten som, vid tidpunkten för en ansökan till regeringen, omfattas av ett gällande tillstånd men vars brytning hindras på grund av tidsbegränsningen i det tillståndet.

Cementa bedömer att det remitterade förslaget, tillsammans med andra åtgärder som Cementa nu förbereder, skapar förutsättningar att, genom fortsatt utvinning i befintliga kalkstenstäkter, undvika en allvarlig försörjningskris under de närmaste två till tre åren. Därmed skapas även det tidsutrymme som behövs för att säkerställa kalkstensförsörjningen i ett längre tidsperspektiv. Cementa avser under 2021 ge in en ansökan till mark- och miljödomstolen om ett sedvanligt miljöbalkstillstånd till täkt- och vattenverksamhet i Slite för en kortare period till dess ett långvarigt tillstånd föreligger (ansökan om ett långvarigt tillstånd kommer att ges in under 2022). Ett sådant kortare tillstånd bedöms kunna tas i anspråk *tidigast* under senare delen av 2022. Detta förutsätter dock en ytterst skyndsam handläggning i mark- och miljödomstolen och hos de myndigheter som medverkar i processen samt att tillståndet förenas med ett verkställighetsförordnande. Det finns alltså en överhängande risk för att ett nytt sedvanligt miljöbalkstillstånd inte kommer kunna tas i anspråk förrän år 2023 eller 2024.

Det nya kapitlet föreslås träda i kraft den 10 oktober 2021 och upphöra att gälla vid utgången av år 2021. Den föreslagna tidsbegränsningen är enligt Cementas mening omotiverat kort. Det kan inte uteslutas att det av regeringen meddelade tillståndet hinner löpa ut innan ett nytt (sedvanligt) tillstånd kan tas i anspråk. För att tillgodose syftet med de föreslagna bestämmelserna, dvs. att undvika de betydande samhällsekonomiska konsekvenser som skulle uppstå om den inhemska cementproduktionen upphör eller kraftigt minskar, bör möjligheten att ansöka om tillstånd enligt denna särskilda process kvarstå till dess krisen är löst. Den föreslagna tidsbegränsningen är inte heller till gagn för några motstående allmänna eller enskilda intressen. Den för de motstående intressena betydelsefulla begränsningen består istället i att regeringens beslut om tillstånd endast kan avse den volym kalksten som omfattas av ett befintligt tillstånd.

Även om det av regeringen meddelade tillståndet endast kan avse brytning av den volym kalksten som omfattas av bolagets befintliga tillstånd, kommer Cementa – genom en långsam brytning av den kvarvarande kalkstenen och inblandning av externt råmaterial – sträva efter att fortsätta försörja fabriken med råvaror till cementproduktionen till dess att ett sedvanligt miljöbalkstillstånd kan tas i anspråk. Det är ytterst angeläget att ett av regeringen meddelat tillfälligt tillstånd till fortsatt brytning och grundvattenbortledning i Slite kan gälla under hela perioden till dess att ett sedvanligt miljöbalkstillstånd kan tas i anspråk. Täkterna i Slite hyser bland annat krossutrustning, transportband, lager av råvaror och bränslen, vägar och byggnader som annars kommer att översvämmas av inrinnande grund- och ytvatten. Att länsställningen av täkterna kan fortgå i avvaktan på att ett sedvanligt tillstånd kan tas i anspråk är nödvändigt för att trygga en kontinuerlig produktion av cement i fabriken i Slite.

Cementa noterar avslutningsvis att det remitterade författningsförslaget inte ger regeringen möjlighet att meddela dispens från förbuden i artskyddsförordningen (2007:845). Cementa ser i nuläget inte att någon sådan dispens är nödvändig för det aktuella brytområdet, som ju är en del av nuvarande verksamhetsområde och inte hyser naturvärden av någon betydelse. Trots detta, och med hänsyn till att rättspraxis kring artskyddsreglerna är föremål för förändring, anser Cementa att regeringen ska ha mandat att pröva alla med en normal miljöbalksprövning sammanhängande frågor och föreslår därför att det i kapitel 17 a miljöbalken även införs en bestämmelse som ger regeringen rätt att besluta om artskyddsdispens. Bestämmelsen kan förslagsvis utformas enligt följande:

Regeringen får vid prövning enligt 1 § även handlägga och besluta om andra sammanhängande frågor, om de har samma sökande och avser samma verksamhet eller verksamheter som har samband med varandra, även om ärendet annars skulle ha prövats av en förvaltningsmyndighet.

Bestämmelsen bör inte införas i artskyddsförordningen, eftersom regeringens dispensbeslut då kan överklagas till mark- och miljödomstolen (se 72 § artskyddsförordningen som i sin tur hänvisar till 19 kap. 1 § miljöbalken). Eftersom lagförslaget syftar till att möjliggöra en snabb tillståndsprövning bör regeringens beslut endast kunna överprövas genom en ansökan om rättsprövning hos Högsta förvaltningsdomstolen.

Magnus Ohlsson

Vd Cementa AB